

Šlechtitelský program plemene blonde d'Aquitaine

1. Historie a základní charakteristika plemene

Od počátku se zvířata tohoto plemene, pocházejícího z jiho-západní Francie, vyznačovala světlou barvou. Zvířata byla pravděpodobně potomky *Bos Aquitanus* a možná příbuznými dalších světlých plemen z východní Evropy. Již na konci osmnáctého století uznali francouzští chovatelé tehdy rozšířené *Aquitánské* plemeno s pěti rázy: Agenaise, Garonnaise, Limousine, Landaise a Urt (Pyrénées Atlantiques).

Byl to Arthur Young, který se během svých „cest napříč Francií“ v roce 1790 nechal slyšet, že jedno z nejlepších plemen masného skotu původem z Francie chovají v oblasti Agenais. V roce 1829 napsal *De Gasparin*, že jsou břehy *Garonne* spásány dobyt看em, který Francii závidí všichni cizinci. Velké množství zvířat tohoto plemene bylo exportováno do Anglie a Irska. Zde bylo využíváno pro zušlechtění tamních plemen. Tento fakt potvrzují také celní záznamy od roku 1816 do roku 1826. Po výstavě masného skotu v *Poissy* nedaleko Paříže v roce 1845 bylo aquitánské plemeno považováno za jedno z nejlepších masných plemen vůbec.

Nicméně obtížná komunikace mezi chovateli, způsobená jejich odloučeností vlivem značné územní členitosti v dané oblasti chovu, vedla k rozvoji různých rázů (s odlišnou užitkovostí) časem zdůrazněných vlastním výběrem jednotlivých chovatelů. Výsledkem tohoto vývoje bylo založení plemenné knihy *Garonnais* v roce 1898, následované v roce 1920 plemennou knihou *Quercy* a plemennou knihou *Blond des Pyrénées* v roce 1921.

Od roku 1950, kdy se postupně přestávala využívat zvířata těchto plemen či rázů jako tažná, docházelo ke značnému poklesu počtu zvířat a výsledkem tohoto procesu bylo spojení všech tří plemenných rázů do jednoho plemene. Kombinace ušlechtilých kvalit těchto původních rázů a důsledná selekce vedla ke vzniku plemene blonde d'Aquitaine (BA), plemene s užitkovými znaky, které požadujeme u masných plemen především v dnešní době. Oficiálního uznání se nové plemeno dočkalo v roce 1962, od šedesátých let dvacátého století se postupně rozšiřovalo do ostatních částí Francie. Z původní oblasti jeho chovu se dostávalo přes severo-západ směrem do středu Francie a nakonec také na sever a na východ. Nyní se vyskytuje ve všech hlavních oblastech chovu skotu ve Francii. Plemeno získalo z původních plemen ty nejlepší užitkové vlastnosti. Výchozí plemena byla chována v měnicích se klimatických podmínkách (Atlantické klima u plemene Aquitaine, kontinentální klimatické podmínky úpatí Centrálního masivu a hornaté části Pyrenejí) a velmi odlišném území (nivní údolí, kopcovitý terén, údolí, svahy a část úpatí Pyrenejí). Pečlivým výběrem vytvořili chovatelé velmi dobře chovatelné produktivní plemeno masného skotu, které známe v dnešní podobě. Výsledkem mnohaletého šlechtění v minulosti, kdy bylo snahou chovatelů vyprodukovat zvířata vhodná do tahu, získala zvířata velmi dobře vyvinutou strukturu kostry, dobré osvalení a postoj i utváření končetin. Vedle maternálních kvalit a odolnosti, jsou zvířata plemene BA i chovatelsky poddajná, což je výhoda jak pro farmáře, kteří chovají dobytek na pastvinách, tak i pro ty kteří mají zástavový skot ve výkrmnách. Plemeno BA je velmi vhodné k pasení na velkých plochách a bez obtíží zdolává přemísťování mezi pastvinami i na větší vzdálenosti. Díky malému množství pastvin v oblasti vzniku plemene, které byly navíc často suché, se musela zvířata naučit překonávat velké vzdálenosti. Zvířata chovaná v tradičních podmínkách netrpěla žádnými závažnými onemocněními. Plemeno BA je schopné v chovu odolávat i nejméně příznivému počasí. V severní Evropě, USA a Kanadě se krávy chované extenzivně často telí na sněhu a bez jakékoli ochrany proti drsnému počasí. Zároveň je plemeno BA schopné velmi dobře snášet vysoké teploty, které panují v původních oblastech vzniku plemene. Nevadí jim přímé sluneční paprsky a nevyhledávají stín a to dokonce ani když teplota překročí 40 °C. BA se vyznačuje velmi dobrou konverzí píce z pastvin. Zvířata dokáží co nejlépe využít širokou škálu druhů krmné dávky, včetně objemného krmiva (suché trávy v létě a slámy v zimě). Po období nedostatečné výživy, dokáží znovu rychle v krátké době získat svoji původní hmotnost. Cílem chovatelů je, aby krávy plemene BA byly vyřazovány z chovu po 6 až 8 odchovaných telatech. Proto je v chovech často dosahováno 11 % krav starších než deset let a ve stádech nejsou výjimkou ani matky patnáctileté. Šetření uskutečněná ve Francii u velkého množství plemen ukázala, že za předpokladu dobrých chovatelských podmínek je 93 – 95 % krav ve stádě

březích a to ať po inseminaci, či po přirozené plemenitbě. Významnou vlastností plemene, kterou usnadňuje tvar pánve krav a tělesná stavba telat při narození, jsou snadné porodů. Podle výsledků kontroly užitkovosti, je v roce 2004 vykazováno 94 % porodů jako snadných. Při narození jsou telata BA dlouhá a poněkud plochá s lehkými kostmi, protáhlou hlavou a malými paznehty. I přes vysokou porodní hmotnost (v průměru 47 kg u býčků a 44 kg u jaloviček), je u novorozenech telat velmi málo rozvinuto osvalení a bedra. Tyto vlastnosti telat plemene BA jsou dobře přenášeny býky používanými při křížení a je to zcela jistě spolehlivý indikátor jejich použití. Dobré je celkové utváření jatečního těla: jemné kosti (nízké procento), velmi nízké procento tuku a drobů (velmi dobrý výnos prodejného masa), dobrý poměr nejlepších částí vhodných pro vaření a rychlou úpravu a celkově vysoká kvalita jatečně upraveného těla - dlouhé tělo se silným osvalením stehů a svíčkovým svalem, který je větší než u jiných plemen. Při křížení BA s jinými plemeny se dá docílit vyšší výtěžnosti a snížení procentického zastoupení loje a kostí. Tyto vlastnosti dělají z BA vynikající masné plemeno. Maso zvířat plemene BA je ve Francii velmi dobře známé svou jemnou texturou a je konzumenty velice oblíbené, protože splňuje požadavky spotřebitelů na zdravé a libové maso. I přes malé množství tuku ve svazech se maso BA těší velké oblibě, za kterou vděčí zejména své chuti a konzistenci.

2. Světové trendy a směry šlechtění

Díky rozšíření zvířat do ostatních oblastí se také značně zvýšily počty chovů. Od roku 1979 do roku 1988 se počty krav plemene blonde d'Aquitaine (dále jen BA) zvýšily z původních 175.000 na 256.000, což je o více jak 48 % (5 % za jeden rok). Sčítání v roce 1991 ukázalo, že v té době bylo ve Francii téměř 300.000 krav tohoto plemene. Podle výsledků kontroly užitkovosti za rok 2004 činí celkový stav krav ve Francii 470.000 kusů, z toho v kontrole užitkovosti je zapojeno 122.577 kusů.

3. Vývoj stavů v ČR

Chov BA byl v naší republice založen pouze na importu krav a jalovic z Francie. První import se uskutečnil již v roce 1991. V tomto roce bylo na základě importu založeno stádo na SZTŠ Hořovice a v roce 1992 následovaly další importy do republiky. I přes velmi dobré výsledky, které jsou u plemene dosahovány v rámci kontroly užitkovosti a zároveň i jeho výbornou masnou užitkovost, nebyly zárukou pro postupné rozšiřování plemene v rámci kontroly užitkovosti a i v plemenné knize, tak jak tomu bylo u jiných francouzských plemen. Vývoj stavů telat kopíruje početní stavy krav. Jako negativní jev lze hodnotit v hodnoceném období podíl živě narozených telat. Je o zhruba 5 % nižší než je ekonomicky únosné. Zároveň i podíl telat narozených na konečný stav je v průměru hluboko pod produkčními schopnostmi plemene, ale i pod ekonomickou rentabilitou chovu masného skotu. Dosahované hmotnosti telat v rámci KUMP jsou srovnatelné se zemí původu. Určitou výjimku tvoří dlouhodobě dosahované nižší hmotnosti jalovic ve 210 dnech věku (ve Francii 270 kg). Tyto výsledky se projevují i na hmotnosti jalovic ve 365 dnech věku.

Průběh porodů, respektive podíl snadných porodů na celkovém telení, je významným ukazatelem ekonomiky chovu masného skotu, protože do značné míry může ovlivňovat celkové ztráty telat při narození. Vysoký podíl ztrát telat v našich chovech již byl zmíněn. Při porovnání stavu ve Francii a v ČR zjistíme, že v našich podmínkách jsou dosahovány zhruba srovnatelné výsledky. Vyšší podíl ztrát telat při porodu u nás je proto třeba hledat spíše v horší přípravě krav na porod, případně dalšími zootechnickými nedostatky.

Počet vybraných mladých plemenných býků měl do roku 2004 mírně stoupající tendenci. V roce 2006 se počet vybraných býků pohyboval na úrovni let 2002 až 2003. V porovnání s lety 2005 a 2004 došlo tedy k výraznému poklesu produkce. Na tomto stavu má svůj podíl pravděpodobně pokles početních stavů narozených čistokrevných telat v posledních letech (do roku 2006). Od roku 2000 došlo v hodnoceném období k zániku některých chovů BA a zároveň k vystoupení jiných chovů z plemenné knihy, což pochopitelně ovlivnilo početní stavy krav, které jsou zapsané v plemenné knize. Určitým příslibem k opětovnému zvýšení stavů jsou početní stavy jalovic.

Pokud shrneme hodnocení chovu plemene BA v letech 2000 až 2005, musíme konstatovat následující stav:

Záporné hodnocení

- nepodařilo se zvýšit početní stavy krav, ale naopak stavy krav v kontrole užítkovosti a plemenné knize klesly
- nepodařilo se zvýšit celkovou natalitu, v posledních letech je pod hranicí ekonomické rentability
- nepodařilo se zvýšit počty živě narozených telat, po celé pětileté období se podíl ztrát telat pohybuje na úrovni 10 až 12 %

Kladné hodnocení

- růstová schopnost telat a mladých plemenných býků je na velmi dobré úrovni
- první výsledky hodnocení JUT podle SEUROP dokládají velmi dobrou masnou užítkovost
- v chovu je využívána při zajišťování reprodukce inseminace (na velmi dobré úrovni), 35 % v čistokrevné plemenitbě a 10 až 15 % při křížení
- zástavová telata jsou velmi dobře prodejná na výkrm, při podílu krav a kříženek BA na celkovém stavu KBTPM 3,1 % se plemeno podílí na celkovém exportu zástavu 5,2 %

4. Chovný cíl a standard plemene

4.1. Chovný cíl

Chovný cíl a šlechtitelský program se vztahují k období nejbližších pěti let, což je zhruba do roku 2010 a s výhledem na další období. Tak jako u všech masných plemen je i u BA hlavním cílem šlechtění zvyšování masné užítkovosti zvířat, ale také zlepšování maternálních vlastností.

Cílem šlechtění BA je:

- Zvyšování masné užítkovosti – zlepšování osvalení a rozvoj kostry
- Udržování maternálních vlastností - zejména produkční ukazatele a mléčnost
- Udržování těch vhodných vlastností plemene, které ho dělají odlišným typem – a to jak u kříženců tak u čistokrevných zvířat (telecí maso, odstav, mladí býčci, jalovice a vyřazené krávy)

V rámci šlechtění je žádoucí respektovat při výběru dva resp. tři užítkové typy:

- a) *chovný užítkový typ s důrazem na mateřské vlastnosti* (produkční ukazatele a plemenné hodnoty v maternálním efektu)
- b) *masný užítkový typ s důrazem na růstové vlastnosti a masnou užítkovost* (vyjádřené plemennou hodnotou pro růst v přímém efektu a plemennou hodnotou pro osvalení)

U obou užítkových typů je nutné sledovat ukazatele, které jsou rozhodující pro snadné porody. Podmínky pro zařazení zvířat do jednotlivých užítkových typů jsou upravovány podle stavu populace a počtu plemenných zvířat. Podmínky pro zařazení do příslušné třídy vyhlašuje rada plemenné knihy (PK) plemene BA. Vyhlášené podmínky zůstávají v platnosti minimálně 1 rok od data vyhlášení.

4.2. Základní parametry chovného cíle

4.2.1. Produkční ukazatelé

Dobrá reprodukce a plodnost je u všech masných plemen skotu rozhodujícím předpokladem ekonomiky chovu. Na jejích výsledcích vyjádřených v konečné fázi počtem živě narozených telat se podílejí stejnou měrou obě pohlaví, tedy jak plemenice tak plemenici. Objektivním kritériem hodnocení plodnosti je především počet zabřezlých plemenic a počet živě narozených telat na 100 krav základního

stáda. Kromě genetických předpokladů je však reprodukce v nemalé míře ovlivněna i dalšími činiteli jako je zdravotní stav, úroveň výživy zvířat a způsob jejich odchovu. Pro rentabilitu chovu je nutné odchovat alespoň 95 telat na 100 krav základního stáda při mezidobí kolem 365 dní. K zajištění dostatečného počtu zvířat pro účely čistokrevné plemenitby i užitkového křížení je nezbytné využívat všechny dostupné způsoby reprodukce, které vyhovují systému chovu masných plemen.

4.2.1.1. Plemenice

- a) **počet odchovaných telat** - podle současné úrovně chovů je reálné dosažení 95 % narozených telat na 100 krav základního stáda a 88 až 90 odstavených telat na 100 krav
- b) **snadnost telení** - stabilizace výsledků na úrovni 92 – 94 % snadných porodů
- c) **věk při 1. otelení** - plemeno blonde d'Aquitaine patří mezi pozdnější plemena; z tohoto důvodu je cílem šlechtění dosáhnout věku při prvním otelení od 30 do 40 měsíců
- d) **průměrné mezidobí** - s ohledem na dosahovanou natalitu je cílem průměrné mezidobí 350 – 420 dnů. Při hodnocení tohoto ukazatele je třeba zohlednit využití embryotransferu a vyšší věk při prvním otelení oproti některým plemenům – ten musí být v chovu kompenzován dlouhověkostí – kráva by za život měla dát 6 až 8 telat (mimo ET).

Využití všech uvedených produkčních ukazatelů při šlechtění plemene je třeba realizovat do roku 2008.

4.2.1.2. Plemenní býci

- a) **býci v inseminaci** - hodnocení dle indexu plodnosti (minimálně 90 %) na základě podkladů centrální evidence
- b) **býci v přirozené plemenitbě** - počet plemenic v závislosti na délce připouštěcího období na základě podkladů KUMP, případně centrální evidence. Hodnocení dle indexu zabřezávání v rámci plemene (minimálně 90 %).
- c) **hodnocení průběhu porodu** - na základě výsledků KUMP. Býky, kteří vykazují na základě výsledků KD těžší porody, nepoužívat v další plemenitbě

Vyhodnotit ukazatele a stanovit další postupy je v kompetenci Rady plemenné knihy BA.

4.2.2. Růstová schopnost

- a) **hodnocení růstové schopnosti** - systém zjišťování hmotností vychází z metodiky KUMP a výsledky jsou využívány pro stanovení plemenných hodnot (hmotnost při narození, ve 120, 210 a 365 dnech) zvířat
- b) **výkrmová schopnost a jateční výsledky**
 - pro hodnocení tohoto ukazatele je třeba využívat výsledky porážek a klasifikace zvířat pomocí SEUROP a jejich evidence v rámci CE
 - cílem je zařazení čistokrevných býků minimálně do třídy „E 2,3“ až kříženců úměrně podílu krve BA do třídy „U 2,3“; obdobné výsledky by měly být dosahovány u jalovic a krav
 - jateční výtěžnost u býků čistokrevných 63 a více % u krav a jalovic 58 a více %

4.3. Hodnocení exteriéru

Hodnocení zevnějšku je prováděno inspektory ČSCHMS podle „Metodiky popisu a hodnocení zevnějšku masných plemen skotu“ a je evidováno v databázi KUMP ČSCHMS. S výsledkem hodnocení zvířete je chovatel seznamován prostřednictvím tiskové sestavy, která obsahuje identifikační údaje

zvířete a chovatele, bodové hodnocení jedince, výšku v kříži, hmotnost v den vážení, jméno hodnotitele a datum provádění bonitace. Hlavním selekčním kritériem při posuzování exteriéru zvířat plemene BA budou znaky vymezené plemenným standardem. Kategorie a věk při hodnocení stanovuje Rada plemenné knihy BA.

Součástí „Metodiky popisu a hodnocení zevnějšku masných plemen skotu“ je v příloze šlechtitelského programu (viz tabulková část za textem) bodové hodnocení výšky v kříži a hmotnosti pro jednotlivé kategorie vztažené k věku a pohlaví.

Hodnoceny jsou tyto kategorie (ve věku):

Telata – ve stupni KU „A“ ve věku 171 – 290 dní, ve stupni „B“ ve věku 171 – 250 dní

Jalovice* a) ve věku 330 až 440 dní

b) ve věku 690 až 800 dní

(*v jedné z uvedených věkových kategorií)

Krávy – po 1. a 3. otelení (hodnocení krav je prováděno převážně v období září až prosinec)

Plemenní býci – při základním výběru a ve věku 30 až 40 měsíců

4.4. Standard plemene

Plemeno blonde d'Aquitaine patří mezi masná plemena, která se zapouští ve dvou a telí ve třech letech. Zvířata jsou velkého tělesného rámce s větší délkou trupu a harmonickou stavbou těla. Silná a pevná kostra tvoří podklad k výraznému oblému osvalení. Hmotnost dospělých zvířat se pohybuje mezi 1200 až 1500 kg u býků a mezi 800 až 1100 kg u krav.

Zbarvení jednobarevné – barva pšenice od světlé po tmavou. V okolí očí a mulce, mezi stehny, na břicho a na hleznech může být světlejší, ale v pravidelných pružích.

Sliznice narůžovělé bez nahnědlých skvrn

Hlava přiměřeně dlouhá, trojúhelníková s přiměřeně širokým čelem a rovným a nebo mírně konvexním profilem; rohy kulaté, světlé, s tmavšími konci; oči výrazné; uši střední, málo ochlupené; široký mulec

Krk středně dlouhý, osvalený a u dospělých zvířat s výrazným lalokem

Hrudník hluboký s dobře osvalenou plecí, žebra okrouhlá, svírající s páteří téměř pravý úhel

Hřbet dlouhý, rovný, široký, dobře osvalený, bederní krajina široká a prostorná, spodní linie břicha je rovnoběžná se hřbetem

Zád' dlouhá, široká, přípustný je i mírný sklon, kýta vyhlazená, ale velmi široká a zavalitá, délka je vždy větší než šířka

Pánev s dobrými šířkovými a délkovými rozměry, správný sklon a požadovaná délka kosti křížové (mírně zdvižená kost křížová je tolerována)

Končetiny korektní, dobře stavěné, paznehty pevné s odpovídajícím množstvím paznehtní hmoty

Kůže středně silná, pružná, s průsvitem svalstva, zejména na kýtě a plecích

Vemen dobře vyvinuté

Temperament klidná a vyrovnaná povaha

Vylučující znaky pro zápis do PK

- všechny genetické deformace
- odchylky od zbarvení sliznice a srsti
- nervózní nebo rabiátní povaha
- v rámci lineárního hodnocení v jednom z ukazatelů ohodnocení 1 bodem

Pro zápis zvířete do plemenné knihy je rozhodující hodnocení, které bylo provedeno nejbližší k datu podání žádosti o zápis.

Cíle plemenného standardu

Kategorie	Hmotnost ve věku (kg)			Hmotnost (kg)	Výška v kříži (cm)
	120 dnů	210 dnů	365 dnů		
Býčci	180	290	470	x	130
Jalovičky	170	250	380	x	128
Prvotelky (do 40 měs)	x	x	x	680	138
Krávy (po 3 otel.)	x	x	x	750	141
Plem.býci nad 3 roky	x	x	x	1100	155

5. Selekční program

Selekční program je soubor opatření, který má za cíl, na základě objektivně zjištěných vlastností zevnějšku, růstové schopnosti a užitkových vlastností, vybírat pro plemenitbu přednostně ta zvířata jejichž uplatnění v populaci směřuje k naplnění chovného cíle. Jelikož se populace jako celek vyvíjí, mění se průběžně i konkrétní požadavky selekčního programu.

O úspěšné realizaci šlechtitelského programu rozhoduje míra uplatňovaného selekčního programu. Ten je realizován pomocí pozitivního výběru jedinců, kteří se v dané populaci výrazně uplatňují. Jedná se především o matky býků, otců další generace býků a mladé plemenné býky.

5.1. Matky býků

Jako matky býků mohou být vybírány krávy nebo jalovice, které svou typologickou vyrovnaností a vysokou vlastní užitkovostí patří mezi nejlepší v plemeni blonde d'Aquitaine a jsou využívány především k produkci plemenných býků, přenosům ET atd. Matky jsou vybírány pověřenými členy výběrové komise ČSCHMS v chovech s čistokrevnou plemenitbou zapojených do KUMP stupně „A“.

Obecné podmínky pro výběr matky býků

- *zápis v oddíle A plemenné knihy*
- *dobrý zdravotní stav*
- *zařazení do příslušného užitkového typu dle šlechtitelského programu*

Zapouštění matek býků probíhá cíleně s využitím špičkových býků (vybraných otců býků) z inseminace a přirozené plemenitby. Příslušná kritéria selekce pro všechny rozhodující oblasti, tj. produkční ukazatele, lineární hodnocení zevnějšku a plemennou hodnotu, stanoví rada PK plemene BA a to na základě průměrných výsledků populace. Zařazení plemenice do třídy podle užitkového typu

není trvalého rázu a bude se pravidelně upřesňovat podle výsledků zjišťovaných v rámci kontroly dědičnosti a vývoji stavu populace.

Plemenice jsou zařazovány do třídy podle užitkového typu:

Třída E - oddíl A v PK

- plní minimální podmínky pro hodnocení zevnějšku
- svojí plemennou hodnotou a produkčními ukazateli odpovídá zařazení do chovného a nebo masného užitkového typu

Třída CH - oddíl A v PK

- svojí plemennou hodnotou a produkčními ukazateli odpovídá zařazení do chovného užitkového typu

Třída M - oddíl A v PK

- svojí plemennou hodnotou a produkčními ukazateli odpovídá zařazení do masného užitkového typu

Zatřídění se provádí na základě aktuálních výsledků lineárního hodnocení a aktuální plemenných hodnot (PH).

5.2. Otcové býků

Otcové býků představují nejvyšší kategorii v rámci plemene. Výběr otců býků se provádí s souladu s cíli šlechtění plemene blonde d'Aquitaine. Při tomto výběru je zřejmé, že menší část produkce synů bude využita v čistokrevné plemenitbě a podstatně větší část v užitkovém křížení s ostatními plemeny.

Obecné podmínky pro výběr otců býků

- *zápis do plemenné knihy v oddíle A*
- *dobrý zdravotní stav*

Výběr otců býků je zajišťován z

- *býků inseminačních*
- *býků z přirozené plemenitby*

Plemenní býci jsou zařazovány do třídy podle užitkového typu:

Třída E - oddíl A v PK

- plní minimální podmínky pro hodnocení zevnějšku
- svojí plemennou hodnotou a produkčními ukazateli odpovídá zařazení do chovného a nebo masného užitkového typu

Třída CH - oddíl A v PK

- svojí plemennou hodnotou a produkčními ukazateli odpovídá zařazení do chovného užitkového typu

Třída M - oddíl A v PK

- svojí plemennou hodnotou a produkčními ukazateli odpovídá zařazení do masného užitkového typu

Zařazení do příslušné třídy je prováděno na základě:

a) import inseminační dávek býků ze země původu

- dle výsledku KD v zemi původu
- po výpočtu plemenných hodnoty na domácí populaci - při splnění stanoveného minimálního počtu hodnoceného potomstva

b) býci z domácí populace

- plemenné hodnoty
- lineární hodnocení zevnějšku
- KDZ (výsledky kontroly dědičnosti zdraví)

Příslušná kritéria selekce pro všechny rozhodující oblasti, stanoví rada PK plemene BA a to na základě průměrných výsledků populace. Za výběr a vyhlášení otců býků zodpovídá rada PK plemene BA. Seznam bude každoročně dle výsledků plemenných hodnot aktualizován.

6. Produkce a výběr býků do plemenitby

6.1. Odchov plemenných býčků

Odchov mladých plemenných býků probíhá na uznaném testačním zařízení (OPB) nebo u chovatele. Kritéria pro výběr býčků do odchovu bude upřesňovat Rada plemenné knihy blonde d'Aquitaine.

6.1.1. Obecné podmínky pro výběr býčka do odchovu

- Pochází od vybraných rodičů z chovů zapojených do KUMP stupně „A“
- Býček splňuje kritéria pro výběr býčků do odchovu vyhlášené Radou plemenné knihy
- Má ověřen původ v souladu s platnou legislativou
- Zdravý býček odpovídající podmínkám KDZ
- Splňuje standard plemene

6.1.2. Odchov a zkoušky vlastní růstové schopnosti býků

6.1.2.1. Odchov v uznaném testačním zařízení

Cílem odchovu plemenných býčků narozených ze záměrného připarování je testace jejich vlastní užitkovosti za standardních podmínek. Provoz a podmínky odchovu se řídí dle „Metodiky pro odchov a zkoušky vlastní užitkovosti býků masných plemen skotu“. Zpracování a vyhodnocování výsledku odchovu je prováděno centrálně, výsledky zkoušek vlastní užitkovosti jsou podkladem pro selekci. Základní výběry býků probíhají zpravidla na odchovných plemenných býků (OPB).

6.1.2.2. Odchov býků u chovatele

Výběrů býků u chovatele se účastní všichni vybraní mladí plemenní býčci, kteří jsou na odchov u chovatele přihlášení. Zpracování a vyhodnocování výsledku výběru u chovatele je prováděno centrálně ve spolupráci ČSCHMS a výběry býků u chovatele se řídí pokyny, které pro každý rok vydává ČSCHMS ve spolupráci s Radou plemenné knihy blonde d'Aquitaine.

6.2. Seleční kritéria pro výběr býků do plemenitby

6.2.1. Odchov na uznaném testačním zařízení (OPB)

- býček musí odpovídat požadavkům standardu plemene
- selekční kritéria budou upřesňována Radou plemenné knihy (PK) blonde d'Aquitaine

6.2.2. Odchov u chovatele

- býček musí odpovídat požadavkům standardu plemene
- selekční kritéria budou upřesňována Radou plemenné knihy (PK) blonde d'Aquitaine

6.2.3. Import býka ze zahraničí

Původ býka musí být doložen dle platné legislativy ČR. Pro zařazení býka do plemenitby v ČR musí být plemeník ohodnocen a vybrán komisí (viz bod 6.3.).

- býček musí odpovídat požadavkům standardu plemene
- selekční kritéria budou upřesňována Radou plemenné knihy (PK) blonde d'Aquitaine

Na základě výběru je každý býk zařazen do příslušné třídy podle užitkového typu.

Mladý plemenný býk je zařazen do třídy podle užitkového typu:

Třída E - oddíl A v PK

- plní minimální podmínky pro hodnocení zevnějšku
- svojí plemennou hodnotou a produkčními ukazateli odpovídá zařazení do chovného a nebo masného užitkového typu

Třída CH - oddíl A v PK

- svojí plemennou hodnotou a produkčními ukazateli odpovídá zařazení do chovného užitkového typu

Třída M - oddíl A v PK

- svojí plemennou hodnotou a produkčními ukazateli odpovídá zařazení do masného užitkového typu

6.3. Způsob a kritéria pro hodnocení a výběr býků do plemenitby

Býci jsou vybíráni komisí složenou z delegovaných zástupců ČSCHMS a Klubu BA. Členy komise navrhuje a schvaluje Rada plemenné knihy blonde d'Aquitaine. Ve sporných případech rozhodnutí výběrové komise se bude postupovat dle schváleného reklamačního řádu ČSCHMS. O každém výběru je vyhotoven „výběrový protokol“, který obsahuje zejména:

- místo a datum výběru
- datum narození
- chovatel a majitel býka
- seznam členů komise
- identifikační údaje býka
- výsledek lineárního hodnocení
- výsledek výběru:

1. Vybrán - do „Přirozené plemenitby a inseminace“ (linie ZBA*)

Při hodnocení exteriéru při základním výběru je požadována minimální hodnota 6 bodů v každém z 10 hodnocených ukazatelů (povoleno 1 x 5 bodů za velikost těla).

- do „**Přirozené plemenitby**“ (linie ZBA*)

Ve všech ostatních případech, kdy není splněna podmínka dle bodu 1.

2. Odroččen

3. Vyřazen nebo vyřazen před základním výběrem (nevybrán do plemenitby)

* zkratka platí až do vyčerpání pořadového čísla ústředního registru uvnitř linie (do čísla 990)

- linie a přidělený registr z ústředního registru plemeníků (linie se přiděluje dle výsledku hodnocení zvířete při základním výběru)
- případně další údaje v souladu s platnou legislativou

7. Testování a posuzování (KUMP)

Testování a posuzování je prováděno dle „Metodiky kontroly užitkovosti skotu bez tržní produkce mléka“, hodnocení exteriéru je prováděno dle metodiky pro „Lineární popis a hodnocení zevnějšku masných plemen skotu“. Základní metodické postupy testování a posuzování i odhadu plemenné hodnoty stanovuje vyhláška MZe k plemenářskému zákonu.

8. Plemenné hodnoty

Odhad plemenné hodnoty je prováděn pomocí víceznakového animal modelu (individuální model jedince). Podle naměřených hodnot v KUMP je souběžně stanovena plemenná hodnota pro přímý efekt, plemenná hodnota pro maternální efekt a u krav hodnota pro trvalé mateřské prostředí. Vzhledem k tomu, že v kontrole užitkovosti jsou v jednotlivých chovech podchyceni jak kříženci s masnými plemeny, tak i masná plemena, tvoří si tyto jedinci navzájem vrstevníky. Odhad plemenné hodnoty je proto prováděn souběžně jedním výpočtem pro všechna plemena se zohledněním plemenných skupin a heterozního efektu. Způsob, systém a počet vyhodnocovaných ukazatelů v rámci výpočtu plemenných hodnot se může měnit a doplňovat s ohledem na požadavky respektující šlechtitelské postupy definované tímto šlechtitelským programem.

Hodnocené vlastnosti:

- průběh porodu
- hmotnost při narození
- hmotnost ve věku 120 dnů
- hmotnost ve věku 210 dnů
- hmotnost ve věku 365 dnů
- u býků na OPB přírůstek v testu
- lineární hodnocení zevnějšku

Způsob hodnocení je popsán modelovou rovnicí, ve které jsou uvedeny efekty genetické a efekty chovatelského prostředí, které ovlivňují naměřenou užitkovost.

Výsledky kontroly dědičnosti jsou publikovány jako plemenné hodnoty (PH) a nebo jako relativní plemenné hodnoty (RPH). Pro stanovení relativní plemenné hodnoty je využívána standardizovaná směrodatná odchylka 10. Pokud neupravuje publikování plemenných hodnot samostatný předpis ČSCHMS, stanovuje základní podmínky pro publikování výsledků kontroly dědičnosti rada PK.

Relativní plemenné hodnoty, které jsou publikovány

Růstová schopnost

- PePP RPH pro průběh porodu a hmotnost při narození v přímém efektu
- PeRu RPH pro růst v přímém efektu
- MePP RPH pro průběh porodu a hmotnost při narození v maternálním efektu
- MeRu RPH pro růst v maternálním efektu
- PriiT RPH pro přírůstek v testu na OPB

Lineární hodnocení

- TR RPH pro tělesný rámec
- KT RPH pro kapacitu těla
- OS RPH pro osvalení
- UT RPH pro užitkový typ

9. Rozsah zjišťování známých vad a zvláštností

Posuzování zdraví je nedílnou součástí celkového hodnocení všech plemenných zvířat. Rada PK BA a ČSCHMS Praha ve spolupráci s útvarem genetiky SVÚ Brno bude uplatňovat taková opatření, která zajistí účinnou eliminaci genetických vad a zvláštností bez významnějšího snížení genetického zisku. Zjišťování známých vad a zvláštností je realizováno na základě podkladů z útvaru genetiky SVÚ Brno, přičemž jsou respektovány postupy realizované v zahraničních populacích. Rozsah sledovaných vad a zvláštností je rozšiřován podle potřeb v souvislosti se stupněm poznání. Kromě pravidelné kontroly zdraví u všech plemenných býků a vybraných plemenic je hodnocena obtížnost porodů a počet mrtvě narozených telat, sledována frekvence zmetání a případný výskyt subletálních či letálních faktorů v populaci. V případě zjištěného výskytu těchto genetických a zdravotních poruch bude v chovu důsledně uplatňována selekce jedinců.

10. Způsob vyhodnocování výsledků šlechtění plemene

Vyhodnocení realizace šlechtitelského programu a porovnání dlouhodobého vývoje vyhodnocuje Rada plemenné knihy blonde d'Aquitaine ve spolupráci s ČSCHMS. Výsledky zpracovává na základě dat z kontroly užitkovosti ČSCHMS. Zveřejňování je realizováno formou uzávěrky KUMP v tištěné formě i ve formě umožňující dálkový přístup (na webových stránkách ČSCHMS), příp. jinou formou.

11. Obecná ustanovení

Nedílnou součástí tohoto šlechtitelského programu je metodika pro „Lineární popis a hodnocení zevnějšku masných plemen skotu“, „Metodika kontroly užitkovosti skotu bez tržní produkce mléka“, „Metodika pro odchov a zkoušky vlastní užitkovosti býků masných plemen skotu“ a „Řád plemenné knihy blonde d'Aquitaine“. Sporné případy související s tímto šlechtitelským programem řeší a rozhodnutí vydává Rada plemenné knihy plemene blonde d'Aquitaine.

Standard výšky BA*býci ve věku od 6 do 24 měsíců*

body	rozpětí	
	min.	max.
1		5,0
2	5,1	5,4
3	5,5	5,8
4	5,9	6,2
5	6,3	6,6
6	6,7	7,0
7	7,1	7,4
8	7,5	7,8
9	7,9	8,2
10	8,3	

jalovice ve věku od 6 do 24 měsíců

body	rozpětí	
	min.	max.
1		4,5
2	4,6	5,1
3	5,2	5,5
4	5,6	5,9
5	6,0	6,2
6	6,3	6,5
7	6,6	6,9
8	7,0	7,3
9	7,4	7,9
10	8,0	

Standard hmotnosti BA*býci ve věku 171 - 290 dnů*

body	rozpětí hm.210d	
	min.	max.
1		194
2	195	217
3	218	235
4	236	250
5	251	263
6	264	277
7	278	292
8	293	309
9	310	333
10	334	

jalovice ve věku 171 - 290 dnů

body	rozpětí hm.210d	
	min.	max.
1		180
2	181	198
3	199	212
4	213	224
5	225	234
6	235	245
7	246	257
8	258	270
9	271	289
10	290	

Standard hmotnosti BA*býci ve věku 291 - 450 dnů*

body	rozpětí hm. 365 d	
	min.	max.
1		381
2	382	410
3	411	431
4	432	449
5	450	466
6	467	483
7	484	501
8	502	522
9	523	552
10	553	

jalovice ve věku 291 - 450 dnů

body	rozpětí hm. 365 d	
	min.	max.
1		258
2	259	284
3	285	303
4	304	319
5	320	334
6	335	349
7	350	365
8	366	384
9	385	410
10	411	

Standard výšky BA býci

body	30 měs.	36 měs.	42 měs.	48 měs.
1				
2	137	142	145	147
3	140	145	148	150
4	142	147	150	152
5	143	148	151	153
6	145	150	153	155
7	147	152	155	157
8	148	153	156	158
9	150	155	158	160
10	153	158	161	163

Standard výšky BA plemenice

body	28 měs.	30 měs.	36 měs.	42 měs.	48 měs.	54 měs.	60 měs.	66 měs.
1	116	118	120	121	122	123	124	125
2	122	124	126	127	128	128	129	130
3	126	128	130	131	132	132	133	134
4	130	132	133	134	135	135	136	137
5	133	135	136	137	138	138	139	140
6	136	138	139	140	141	141	142	143
7	140	141	142	143	144	144	145	146
8	144	145	146	147	148	148	149	150
9	148	149	150	151	152	153	154	155
10								

Standard hmotnosti BA

Býci nad 24 měsíců

věk	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
24	655	678	731	810	865	920	999	1052	1075	
30	710	733	786	865	920	975	1054	1107	1130	
36	770	793	846	925	980	1035	1114	1167	1190	
42	820	843	896	975	1030	1085	1164	1217	1240	
48	890	913	966	1045	1100	1155	1234	1287	1310	

Plemenice nad 15 měsíců

věk	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
15	269	297	325	366	395	424	465	493	522	
16	289	317	345	386	415	444	485	513	542	
17	309	337	365	406	435	464	505	533	562	
18	329	357	385	426	455	484	525	553	582	
19	349	377	405	446	475	504	545	573	602	
20	369	397	425	466	495	524	565	593	622	
21	389	417	445	486	515	544	585	613	642	
22	409	437	465	506	535	564	605	633	662	
23	429	457	485	526	555	584	625	653	682	
24	449	477	505	546	575	604	645	673	702	
25	464	492	520	561	590	619	660	688	717	
26	474	502	530	571	600	629	670	698	727	
27	484	512	540	581	610	639	680	708	737	
28	494	522	550	591	620	649	690	718	747	
29	504	532	560	601	630	659	700	728	757	
30	514	542	570	611	640	669	710	738	767	
36	544	572	600	641	670	699	740	768	797	
42	574	615	630	671	700	729	770	785	827	
48	594	635	650	691	720	749	790	805	847	
54	614	655	670	711	740	769	810	825	867	
60	629	670	685	726	755	784	825	840	882	
66	639	680	695	736	765	794	835	850	892	

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA ŠLECHTITELSKÉHO PROGRAMU

Blonde d'Aquitaine (Plavé akvitánské)

plemenný býk

plemenný býk

kráva s teletem

kráva

kráva s teletem

tele